

ผลกระทบการบรรจุภัณฑ์ผักและผลไม้สดที่มีต่อการส่งออก

นางสาว วนิตา ตวงเจริญทิพย์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

ภาควิชาบริหารธุรกิจ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531

ISBN 974-568-799-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

014517

117452023

IMPACTS OF FRESH VEGETABLE AND FRUIT PACKAGING
ON EXPORTING

MISS WANIDA TAUNGTHAROENTIP

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement
for the Degree of Master of Business Administration
Department of Business Administration

Graduate School

Chulalongkorn University

1988

ISBN 974-568-799-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์   ผลกระทบของการบรรจุภัณฑ์ผักและผลไม้สดที่มีต่อการส่งออก
โดย   นางสาว วนิตา ตวงเจริญทิพย์
ภาควิชา   บริหารธุรกิจ
อาจารย์ที่ปรึกษา   อาจารย์ ดร.กมลทิ เวชสาร

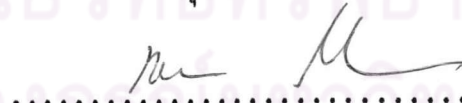
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

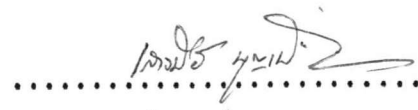

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุรัชชา วิวัฒน์ชาติ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.กมลทิ เวชสาร)

.....กรรมการ
(อาจารย์ เฟลินทิพย์ โกเมศโสภา)

.....กรรมการ
(คุณเสาวนีย์ บุญเปี่ยม)

สินค้า ตวงเจริญทิพย์ : ผลกระทบของการบรรจุภัณฑ์ผักและผลไม้สดที่มีต่อการส่งออก
(Impacts of Fresh Vegetable And Fruit Packaging on Exporting)
อ.ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.กฤษณี เวชสาร, 181 หน้า

สินค้าเกษตรเป็นสินค้าหลักที่ทำรายได้เข้าประเทศปีละหลายล้านบาท โดยมีตลาดหลักได้แก่ ประเทศในแถบเอเชีย ญี่ปุ่น ยุโรป ตะวันออกกลาง แคนาดาและสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผักและผลไม้สดก็ยังไม่มากนักเมื่อเทียบกับผลผลิตรวม ทั้งนี้เพราะเกษตรกรยังขาดประสบการณ์ เทคโนโลยีในการผลิต ความรู้เรื่องการปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว ตลอดจนวิธีการบรรจุภัณฑ์

การศึกษาผลกระทบของการบรรจุภัณฑ์ผักและผลไม้สดที่มีผลต่อการส่งออก ใช้วิธีรวบรวม ข้อมูลจากผู้ส่งออกผักและผลไม้สดจำนวน 42 รายในเขตกรุงเทพมหานคร สรุปได้ว่าบรรจุภัณฑ์ที่เป็นที่นิยม ใช้บรรจุผักและผลไม้สดในปัจจุบันและในอีก 3-4 ปีข้างหน้า คือกล่องกระดาษลูกฟูก เนื่องจากสามารถ ค้ำครองสินค้าได้ดีกว่าภาชนะบรรจุชนิดอื่นๆ และสะดวกในการขนย้าย ปัญหาในเรื่องบรรจุภัณฑ์ที่ผู้ส่งออก ให้ความสำคัญมากที่สุดคือ ราคาของบรรจุภัณฑ์ที่ค่อนข้างสูง ทั้งนี้สืบเนื่องจากเยื่อกระดาษซึ่งเป็นวัตถุดิบ ในการผลิตกระดาษเพื่อทำกล่องกระดาษลูกฟูกต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ทำให้มีผลกระทบโดยตรง ต่ออุตสาหกรรมผลิตสิ่งบรรจุภัณฑ์และผู้ส่งออกผักผลไม้เป็นลูกโซ่ นอกเหนือจากปัญหาด้านราคาของ สิ่งบรรจุภัณฑ์แล้ว ผู้ส่งออกยังมีปัญหาในด้านความแข็งแรงของกล่อง ไม่สามารถป้องกันความชอกช้ำของ สินค้าได้ ทำให้สินค้าเสียหายเมื่อถึงปลายทาง การออกแบบกล่องยังล้าสมัย อย่างไรก็ตามผู้ส่งออกให้ ทักแนะว่า ถ้าเลือกขนาดของบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมก็มีส่วนช่วยลดปริมาณสูญเสียในระหว่างการขนส่งได้ ในปัจจุบันผู้ส่งออกมีบทบาทในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของตนเองมากขึ้น และจะเป็นผู้กำหนดแบบและคุณภาพ ของบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผักและผลไม้สดเอง แต่จะขอคำแนะนำจากผู้ผลิตสิ่งบรรจุภัณฑ์ที่ประกอบกัน ไปด้วย แทนที่จะให้ เป็นความรับผิดชอบของผู้ผลิตสิ่งบรรจุภัณฑ์แต่เพียงผู้เดียว

แนวทางการแก้ไขปัญหาการส่งออกผักและผลไม้สดควรจะเป็นการร่วมมือจากทั้งฝ่ายรัฐบาล และภาคเอกชน โดยภาคเอกชนเองควรให้ความสนใจในเรื่องของบรรจุภัณฑ์ การเลือกภาชนะบรรจุ ที่มีความเหมาะสมกับสินค้า รัฐบาลควรให้ความช่วยเหลือด้านการค้นคว้าพัฒนานวัตกรรมผักและผลไม้สด การวิจัยโรคพืช แมลงและสารพิษตกค้าง วิธีการปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว เทคนิควิธีการยืดอายุ สินค้าผักและผลไม้สดให้สามารถขนส่งไปทางเรือได้ ศึกษาการบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับสินค้า ความ ต้องการและรสนิยมของตลาด พร้อมทั้งเผยแพร่ความรู้ให้แก่เกษตรกรผู้ส่งออกและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการส่งออกผักและผลไม้สดของไทย

ภาควิชา บริหารธุรกิจ
สาขาวิชา การตลาด
ปีการศึกษา 2530

ลายมือชื่อนิติกร

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

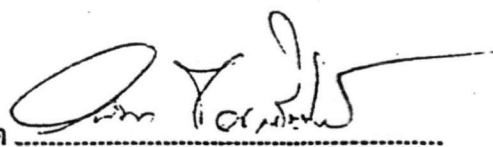

WANIDA TAUNGTHAROENTIP : IMPACTS OF FRESH VEGETABLE AND FRUIT
PACKAGING ON EXPORTING. THESIS ADVISOR : DR. GUNTALEE WECHASARA.
181 PP.

Agricultural products are main outputs which can generate revenue to Thailand several thousand million Baht per year. The principle fresh fruit markets are Japan, Europe, Middle East, Canada and U.S.A.. However, the volume and the value of the product is relatively low comparing to the aggregate output because of lacking in experience, technology, knowledge of cultivating and packaging of producers.

The study of the impacts of fresh vegetable and fruit packaging on exporting is conducted by gathering data from 42 fresh vegetable and fruit exporters in Bangkok. The results indicate that the most used packing material is corrugated fibreboard box and it is expected to be popularly used in the next 3 - 4 years due to its better protecting products from damages and its convenience in transportation. The problem exporters are facing is high price of package due to high cost of imported raw material especially paper pulp which has impact on packaging manufacturers and exporters. Other problems are low quality of package and its out of date style. In the exporters' opinion, using a suitable package can reduce some damages during the transportation. Nowadays, exporters are more involving in designing the quality and form of the package to make it suitable for their products.

Tactic for solving the problem of fresh vegetable and fruit exportation needs more coordination between government and exporters. Exporters must pay attention to a suitable package. Government should support the research of developing variety of fresh fruits and vegetables, preventing plant disease and insect, controlling chemical agent residue, providing knowledge of cultivation and technique to keep products stay longer during sea transportation, packaging, needs and tastes of markets, and providing knowledges to farmers, exporters and those who are involved in order to develop Thai fresh vegetable and fruit exporting.

ภาควิชา บริหารธุรกิจ
สาขาวิชา การตลาด
ปีการศึกษา 2530

ลายมือชื่อผู้ผลิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

กิติกรรมประกาศ

ในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.กฤษที เวชสาร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาใช้เวลาให้คำแนะนำ ปรึกษาและ ตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ พร้อมทั้งผู้เขียนขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ สุรชนา วิวัฒน์ชาติ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์เพลินทิพย์ โกเมศโสภา และ คุณเสาวนีย์ บุญเปี่ยม นายกสมาคมผู้ส่งออกผักและผลไม้สดไทย กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทั้ง 3 ท่าน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตลอดจนข้อคิดเห็นต่างๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คุณประทวน ชันธารักษ์ ผู้จัดการฝ่ายบริหาร บริษัท บัญฉพล ไฟเบอร์คอนเทนเนอร์ จำกัด คุณธเนศ จันทรนวล ผู้จัดการ บริษัท เอ็น แอนด์ เอ็น เมอร์แคนไดส์ จำกัด และคุณวิทยา โชติวณิช ผู้ช่วยผู้จัดการ บริษัทนิชไทยพาณิชย์(ตั้งฮะกั) จำกัด ที่ได้ให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะต่างๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุลงความมุ่งหมาย

และสุดท้ายผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ และคุณแม่ ซึ่งให้การสนับสนุนและกำลังใจในการศึกษามาโดยตลอด หากมีส่วนใดบกพร่องผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก.
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข.
กิตติกรรมประกาศ.....	ค.
สารบัญตาราง.....	ง.
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญของการศึกษา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
สมมติฐานในการศึกษา.....	3
ขอบเขตของการค้นคว้าวิจัย.....	3
การดำเนินการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	8
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	9
บทที่ 2 การบรรจุภัณฑ์	
แนวความคิดและวัตถุประสงค์ของการบรรจุภัณฑ์.....	10
บทบาทของภาครัฐบาลที่มีต่อการบรรจุภัณฑ์.....	12
การบรรจุภัณฑ์ในประเทศกำลังพัฒนา.....	14
หลักการวางแผนการบรรจุภัณฑ์เพื่อการส่งออกในประเทศ ที่กำลังพัฒนา.....	17
ประวัติความเป็นมาของกล่องกระดาษลูกฟูก.....	22
ประวัติอุตสาหกรรมกระดาษของไทย.....	36
การออกแบบบรรจุภัณฑ์	39

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 สภาวะการผลิตผักและผลไม้ของไทย และบรรจุภัณฑ์ในปัจจุบัน	
ภาวะการผลิตผักและผลไม้สดและการส่งออก.....	43
คุณสมบัติผักและผลไม้สดเพื่อการส่งออก.....	54
การปฏิบัติภายหลังการเก็บเกี่ยว.....	57
มาตรฐานผักและผลไม้สด.....	59
หลักในการบรรจุภัณฑ์ผักและผลไม้สด.....	62
ภาชนะบรรจุภัณฑ์ผักและผลไม้ในปัจจุบัน.....	63
วิธีการส่งออกผักและผลไม้สด.....	69
การบรรจุภัณฑ์ผักและผลไม้สดที่สำคัญบางชนิด.....	81
บทที่ 4 การส่งออกผักและผลไม้สด	
การขนส่งทางอากาศ.....	91
การขนส่งทางเรือ.....	95
การขนส่งทางบก.....	96
บทที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย.....	99
บทที่ 6 สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ.....	145
บรรณานุกรม.....	159
ภาคผนวก.....	162
ประวัติผู้เขียน.....	181

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 1	แสดงปริมาณการส่งออกผลไม้สดที่สำคัญบางชนิด.....	46
ตารางที่ 2	แสดงปริมาณการส่งออกผักสดที่สำคัญบางชนิด.....	46
ตารางที่ 3	แสดงมูลค่าการส่งออกผลไม้สดที่สำคัญบางชนิด.....	47
ตารางที่ 4	แสดงมูลค่าการส่งออกผักสดที่สำคัญบางชนิด.....	47
ตารางที่ 5	แสดงมูลค่าการส่งออกผักและผลไม้ยังตลาดต่างประเทศที่สำคัญ.....	48
ตารางที่ 6	แสดงช่วงฤดูกาลผลิตผักในประเทศไทย.....	49
ตารางที่ 7	แสดงช่วงฤดูกาลผลิตผลไม้ในประเทศไทย.....	52
ตารางที่ 8	แสดงการต้านทานแรงกดของภาชนะ.....	68
ตารางที่ 9	แสดงขนาดทุนจดทะเบียนของธุรกิจส่งออกผักและผลไม้สด.....	100
ตารางที่ 10	แสดงระยะเวลา (ประสบการณ์) การประกอบธุรกิจการส่งออก ผักและผลไม้สดของผู้ส่งออก.....	101
ตารางที่ 11	แสดงขอบเขตการประกอบธุรกิจผักและผลไม้สด.....	102
ตารางที่ 12	แสดงมูลค่าการส่งออกผักและผลไม้สด.....	103
ตารางที่ 13	แสดงตลาดหลักในการส่งออกฯ ในทวีปต่างๆ.....	105
ตารางที่ 14	แสดงปัญหาในธุรกิจการส่งออกผักและผลไม้สด.....	106
ตารางที่ 15	แสดงความสำคัญของปัญหาการส่งออกผักและผลไม้สดกับตลาด ในทวีปต่างๆ.....	108
ตารางที่ 16	แสดงการเลือกใช้ภาชนะบรรจุผักเพื่อการส่งออกในปัจจุบัน.....	109
ตารางที่ 17	แสดงการเลือกใช้ภาชนะบรรจุผลไม้เพื่อการส่งออกในปัจจุบัน.....	110

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 18	แสดงการเลือกใช้ภาชนะบรรจุผักแยกตามตลาดส่งออก..... 111
ตารางที่ 19	แสดงการเลือกใช้ภาชนะบรรจุผลไม้แยกตามตลาดส่งออก..... 111
ตารางที่ 20	แสดงทางเลือกวิธีการปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ภายในองค์การ..... 113
ตารางที่ 21	แสดงมูลค่าบรรจุภัณฑ์คิดเทียบเป็นร้อยละของมูลค่าการส่งออก..... 114
ตารางที่ 22	แสดงปัญหาด้านสิ่งบรรจุภัณฑ์ผักและผลไม้เพื่อการส่งออก..... 115
ตารางที่ 23	แสดงการบริหารบรรจุภัณฑ์แยกตามขนาดของธุรกิจ..... 116
ตารางที่ 24	แสดงเหตุผลของการจัดให้มีและไม่มีแผนบรรจุภัณฑ์ในองค์การ..... 118
ตารางที่ 25	แสดงทัศนคติของผู้ส่งออกต่อบรรจุภัณฑ์ของตนที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน..... 119
ตารางที่ 26	แสดงความถี่ในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบบรรจุภัณฑ์ผักและ ผลไม้สดที่ใช้เพื่อการส่งออก..... 120
ตารางที่ 27	แสดงปัจจัยในการเลือกบรรจุภัณฑ์ผักและผลไม้สดเพื่อการส่งออก..... 121
ตารางที่ 28	แสดงการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผักและผลไม้สดควบคู่กับการพัฒนา กิจกรรมอื่น ๆ..... 122
ตารางที่ 29	แสดงการปฏิบัติการผักและผลไม้สดก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว จะมีส่วนช่วยลดปริมาณการสูญเสียผักและผลไม้สดเพื่อการส่งออก..... 123
ตารางที่ 30	แสดงการเลือกสิ่งบรรจุภัณฑ์ผักและผลไม้สดสำหรับการขนส่งทางน้ำ ทางอากาศ และทางบก..... 124
ตารางที่ 31	แสดงลำดับความสำคัญเกี่ยวกับอุปสรรคการส่งออกผักและผลไม้สด ด้านการขนส่ง..... 125
ตารางที่ 32	แสดงประเภทของบรรจุภัณฑ์ผักและผลไม้สดที่เป็นที่นิยมใช้ในปัจจุบัน..... 127
ตารางที่ 33	แสดงความนิยมของภาชนะบรรจุภัณฑ์ผักและผลไม้สดเพื่อการส่ง ออกในอีก 3 - 4 ปีข้างหน้า..... 128

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 34 แสดงความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐบาลในเรื่องการ ส่งออกผักและผลไม้สด.....	129
ตารางที่ 35 แสดงการเผยแพร่ผลงานวิจัยของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี.....	130
ตารางที่ 36 แสดงผลของการนำผลงานทดลองวิจัยของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีไปใช้ในทางปฏิบัติของผู้ส่งออก.....	131
ตารางที่ 37 แสดงอุปสรรคในการส่งออกผักและผลไม้สด ในแง่การแข่งขัน ระหว่างประเทศ.....	132
ตารางที่ 38 แสดงข้อเสียเปรียบด้านการบรรจุภัณฑ์ผักและผลไม้สด ในแง่การ แข่งขันระหว่างประเทศ.....	133
ตารางที่ 39 แสดงการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความผันแปรของราคาบรรจุภัณฑ์ ที่มีผลกระทบต่อ การส่งออกผักและผลไม้สดของประเทศไทย.....	135
ตารางที่ 40 แสดงการทดสอบมาตรฐานเกี่ยวกับการเลือกขนาดบรรจุภัณฑ์ที่ เหมาะสมจะมีส่วนช่วยลดปริมาณการสูญเสียผักและผลไม้สดใน ระหว่างการขนส่งได้.....	136
ตารางที่ 41 แสดงการทดสอบสมมติฐานบทบาทของผู้ส่งออกในการพัฒนา สิ่งบรรจุภัณฑ์ผักและผลไม้สด.....	138
ตารางที่ 42 แสดงการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับการพินิจหา "เชื้อกระดาษ" จากต่างประเทศ เป็นอุปสรรคในการพัฒนาการบรรจุภัณฑ์ผัก และผลไม้สดของไทย.....	140